

У цэнтры ўвагі – падлеткі

Значнасць экалагічных праблем на Беларусі з цягам часу павялічваецца. Асаблівую ўвагу бібліятэкі звяртаюць на экалагічнае выхаванне і адукацыю падлеткаў з улікам складанасцей гэтага ўзросту.

Поспех экалагічнай работы з падрастаючым пакаленнем у першую чаргу залежыць ад інтэлектуальных рэсурсаў бібліятэк. У сістэме павышэння кваліфікацыі кадраў праблемы экалагічнай адукацыі занялі доўгатэрміновае і трывалае месца. Амаль ва ўсіх рэгіёнах праходзяць навукова-практычныя канферэнцыі, семінары, праводзяцца “круглыя сталы” і іншыя. Традыцыйным стала правядзенне, напрыклад, у Барысаўскай гарадской цэнтральнай бібліятэцы штогадовага семінара для педагогаў-экалагаў. Грунтоўнай падтрымкай для педагогаў, якія з-за хранічнага дэфіцыту часу не заўсёды могуць праглядзець навіны друку, з’яўляюцца агляды новых матэрыялаў, падрыхтаваныя бібліятэкарамі.

Эфектыўнасць работы бібліятэк па экалагічнай асвеце, адукацыі і выхаванні падлеткаў у значнай ступені залежыць ад наяўных інфармацыйных рэсурсаў. Бібліятэкары выкарыстоўваюць Інтэрнет-сеткі, удасканальваюць сістэмы інфармацыйна-бібліяграфічнага забеспячэння экалагічнай адукацыі і выхавання. Максимальнай даступнасці і сістэматызаванасці інфармацыйных рэсурсаў бібліятэк спрыяе ўдасканаленне даведачна-бібліяграфічнага апарата. Амаль паўсюдна ён актуалізаваны рубрыкамі “Экалогія зямлі Беларусі”, “Экалогія — зона трывогі”, “Абаронім прыроду — абаронім сябе”, “Зямля ў небяспецы”, “Экалогія нашага краю”, “Трывожная інфармацыя”.

На сучасным этапе назіраецца папярэняе фондаў бібліятэк дакументамі на розных носбітах (відэафільмы, кампакт-дыскі, камп’ютэрныя праграмы, электронныя базы даных). Пра гэта яскрава сведчыць вопыт Мінскай гарадской цэнтралізаванай бібліятэчнай сістэмы, Магілёўскай, Гомельскай, Брэсцкай, Віцебскай, Гродзенскай гарадскіх цэнтральных бібліятэк, дзе створаны базы даных экалагічнай тэматыкі.

Многія бібліятэкі палепшылі якасць сваіх фондаў дзякуючы рэгіянальным інспекцыям прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя, якія ацанілі патэнцыял бібліятэк і сталі аказваць ім фінансавую падтрымку (падпіска на перыёдычны экалагічнага зместу, набыццё выданняў навукова-пазнаваўчага

характару). Трэба адзначыць, што ў тых рэгіёнах, дзе паміж бібліятэкамі і мясцовымі экалагічнымі службамі наладзіліся трывалыя кантакты, поспехі відэавочныя (Баранавіцкая, Наваградская, Любанская, Касцюковіцкая, Светлагорская цэнтралізаваныя бібліятэчныя сістэмы). Экалагічныя службы гэтых раёнаў сталі пастаяннымі фундатарамі розных бібліятэчных мерапрыемстваў.

Адметная асаблівасць у дзейнасці бібліятэк па экалагічным выхаванні падлеткаў — разнастайнасць форм работы з чытачамі. Маркетынгавыя службы цэнтралізаваных бібліятэчных сістэм распрацоўваюць сцэнарыі масавых мерапрыемстваў: экалагічныя фестывалі “Прашу прабачэння, Зямля”, гадзіны экалагічных ведаў “Крык зямлі”, вечарыны-прадстаўленні “Падарожжы па старонках Чырвонай кнігі Беларусі”, вечарыны-дыялогі “У лёсе прыроды — наш лёс: пісьменнікі аб экалагічных праблемах” (Любанская цэнтралізаваная бібліятэчная сістэма).

Акрамя вышэйпералічаных форм работы падлеткі набываюць экалагічныя веды праз вандроўкі, экскурсіі па кніжных абшарах бібліятэк і займальна-пазнавальныя падарожжы на прыроду. Пры бібліятэках плённа працуюць клубы і гурткі аматараў прыроды. Цікавы вопыт работы мае клуб “Фларыда”, які вось ужо дзесяць гадоў працуе пры Шклоўскай раённай бібліятэцы. Яго галоўная мэта — выхаванне беражлівых адносін да прыроды і зацікаўленасці ўдзельнікаў клуба хатнімі і садовымі кветкамі. Жывой, займальнай і цікавай з’яўляецца работа экалагічнага клуба “Крынічка” (Магілёўская абласная бібліятэка). Асноўныя заданы клубы — знаёмства падлеткаў з навакольным светам, фарміраванне ў іх беражлівых адносін да прыроды, прапаганда экалагічных ведаў, знаёмства з лепшымі ўзорамі дзіцячай навукова-папулярнай і мастацкай літаратуры, а таксама даведачнымі, энцыклапедычнымі і перыядычнымі выданнямі па экалогіі, заахвочванне да творчасці праз удзел у выставах вырабаў з прыроднага матэрыяла, конкурсах малюнкаў на экалагічныя тэмы.

Докшыцкая раённая дзіцячая бібліятэка прыцягвае ўвагу падлеткаў розны-

мі формамі рэкламы фондаў — выставамі віктарынамі, выставамі-загадкамі (“З павагай да ўсяго жывога”, “Рэпартаж з лясной паляны”), гульнямі-падарожжамі (“Слухай родную прыроду”, “Цуд на падаконніку”), конкурсамі малюнкаў экалагічнай накіраванасці.

Адна з задач, якую клапатліва вырашаюць бібліятэкі, — афармленне інтэр’еру. Тут даводзіцца праяўляць шмат выдумкі і творчасці. Бібліятэкі, якія маюць дастатковую плошчу, ствараюць экалагічныя залы (Капыльская, Нясвіжская дзіцячыя бібліятэкі), экалагічныя куткі (Баранавіцкая цэнтральная гарадская бібліятэка, Пяршайская сельская бібліятэка Валожынскага раёна, Дуброўская сельская бібліятэка Светлагорскага раёна, Мядзельская дзіцячая бібліятэка). У гэтых рэкрэацыйных зонах чытачоў асабліва прывабліваюць кніжныя выстаўкі: “Дзівосны свет прыгажосці”, “Зямля просіць дапамогі!”, “Таямні-

цы роднай прыроды”, “У зоне асаблівай увагі”, “Азбука экалогіі”, “Жывая планета”, “Экалогія ў цэнтры ўвагі”, “Звон жалобы над краем: Чарнобыль”.

Пры некаторых бібліятэках ствараюцца і плённа працуюць экалагічныя цэнтры. Так, шмат гадоў пры Лельчыцкай цэнтральнай раённай бібліятэцы працуе цэнтр экалагічнай адукацыі і інфармацыі “Набат”. Фундатарам яго выступіла раённая інспекцыя прыродных рэсурсаў і аховы навакольнага асяроддзя.

Раз у два гады ў Беларусі праводзяцца рэспубліканскія агляды-конкурсы на лепшую арганізацыю работы бібліятэк па экалагічнай адукацыі і інфармаванні насельніцтва.

Жыццё пераконвае, што праца па экалагічнай асвеце і выхаванні падлеткаў павінна весіцца бесперапынна, з выкарыстаннем цэлага комплексу бібліятэчных сродкаў.

Ёсць надзея, што дзейнасць у галіне экалагічнага выхавання падлеткаў будзе пашырацца з кожным годам, а назапашаны бібліятэчны вопыт работы стане гарантам яе паспяховасці.

Вольга КАРАЛЁНАК,
вядучы бібліятэкар Нацыянальнай
бібліятэкі Беларусі.